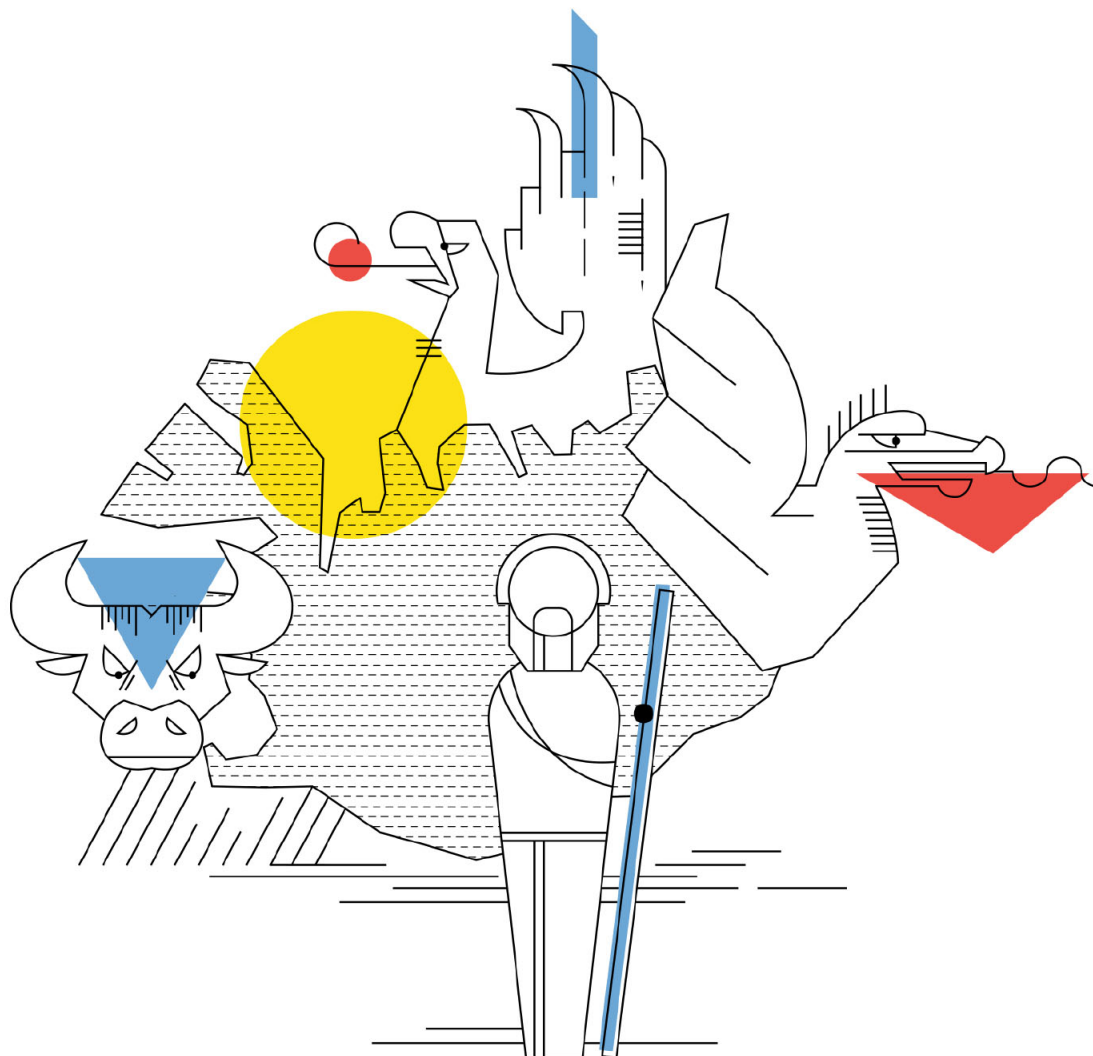

Stuðningur stjórnvalda við lífskjarasamninga

Stuðningur stjórnvalda við lífskjarasamninga

- **Ríkisstjórnin leggur fram aðgerðir að umfangi um 80 milljarða á gildistíma kjarasamninga til að styðja við markmið um stöðugleika og að bæta kjör launafólks**
- **Lengra fæðingarorlof, lægri tekjuskattur, auknar barnabætur og auðveldari íbúðakaup**
- **Aðgerðirnar nýtast best ungu fólki og þeim tekjulægri**

Ríkisstjórnin hefur greint aðilum vinnumarkaðarins frá því að hún sé reiðubúin að liðka fyrir gerð kjarasamninga með aðgerðum sem stutt geta við markmið um stöðugleika í efnahagsmálum og bætt kjör launafólks á almennum vinnumarkaði. Forsenda fyrir aðgerðum ríkisstjórnarinnar er að stjórnvöld og aðilar vinnumarkaðarins vinni saman að bættu samspili hagstjórnar og kjarasamninga og nýjum vinnubrögðum á vinnumarkaði. Með því má best tryggja efnahagslega velsæld og aukna verðmætasköpun, bæta lífskjör almennings í landinu og skapa skilyrði fyrir lækun vaxta.

Ríkisstjórnin mun leggja fyrir Alþingi eða beita sér að öðru leyti fyrir eftirfarandi aðgerðum sem komi til framkvæmda á árunum 2019 til 2022:

Tekjuskattur

1. Komið verði á fót þriggja þrepa skattkerfi með nýju lágtækjubrepi. Miðað er við að sú aðgerð auki ráðstöfunartekjur tekjulægsta hópsins um tíu þúsund krónur á mánuði.
2. Skattleysismörk haldist föst að raunvirði á innleiðingartímabilinu og að því loknu hækki persónuafsláttur og skattþrep umfram verðbólgu sem nemi framleiðni- aukningu.
3. Markvisst verður dregið úr samnýtingu sambúðaraðila á skattþrepum.

Fæðingarorlof

4. Fæðingarorlof lengist úr níu mánuðum í tíu mánuði í byrjun árs 2020 og í byrjun árs 2021 verði fæðingarorlof 12 mánuðir. Áfram verður byggt á því að hvort foreldri fyrir sig eigi sjálfstæðan rétt til töku fæðingarorlofs en hluti orlofsins verði til skiptanna. Stjórnvöld áskilja sér rétt til að tryggja til framtíðar að samræmis sé gætt í tekjuöflun og ráðstöfun fjármuna sérgreindra vinnu- markaðssjóða (Ábyrgðarsjóður launa, Fæðingarorlofs- sjóður, starfsendurhæfingarsjóðir, Atvinnuleysistryggingasjóður) samhliða því sem hlutdeild tryggingargjalds í fjármögnun almannatrygginga verði komið í fastar skorður.

Barnabætur

5. Skerðingarmörk barnabóta hækki í 325 þúsund krónur á mánuði á árinu 2020.

Húsnæðismál

6. Framlög í almenna íbúðakerfinu verði aukin um tvo milljarða króna á hverju ári eða samtals sex ma.kr. á árunum 2020–2022. Með þessu er áætlað að unnt verði að ráðstafa stofnframlögum til byggingar allt að 1.800 íbúða á árunum 2020–2022.
7. Unnið verði með aðilum vinnumarkaðarins að því að finna skynsamlegar leiðir og útfærslur á þeim til að auðvelda ungu fólki og tekjulágum fyrstu fasteignakaup. Ein mögulegra leiða er að veitt verði sérstök lán (t.a.m. Íbúðalánasjóður) með þeim skilmálum að höfuðstóllinn geti svarað til tiltekins hlutfalls af markaðsvirði eignarinnar. Slík „hlutdeildarlán“ bæru lægri vexti og afborganir fyrstu árin og gerðu tekjulágum kleift að komast yfir útborgunarþröskuldinn þar sem krafa um eigið fé væri lægri. Hlutdeildareigandi fengi endurgreitt þegar eigandi seldi viðkomandi íbúð eða greiddi lánið upp á matsvirði.
8. Stuðningur stjórnvalda við fyrstu kaup nái einnig til þeirra sem ekki hafa átt fasteign í fimm ár að ákveðnum skilyrðum uppfylltum.
9. Heimilt verði að ráðstafa þeim hluta lífeyrisiðgjalds sem nefndur er tilgreind séreign til húsnæðiskaupa með skattfrjálsri úttekt og tíma- og fjárhæðartakmörkunum.
10. Framlengd verði í tvö ár heimild til að ráðstafa séreignarsparnaði inn á lán vegna íbúðarhúsnæðis til eigin nota, frá 1. júlí 2019 til 30. júní 2021.
11. Ákvæði húsaleigulaga verði endurskoðuð til að bæta réttarstöðu leigjenda, meðal annars hvað varðar vernd leigjenda þegar kemur að hækkun leigufjárhæðar og bættri réttarstöðu leigjenda við lok leigusamnings.
12. Sveigjanleiki í útleigu á hluta húsnæðis verði aukinn.
13. Stuðningur við hagsmunasamtök leigjenda verði aukinn.

- 14.** Myndaður verði samstarfsvettvangur stjórnvalda og annarra hagsmunaaðila til að auka yfirsýn yfir skipulags- og byggingarmál og rafræna stjórnsýslu auk þess sem regluverk verði einfaldað.
- 15.** Sveitarfélögum verði tryggðar heimildir í skipulagslögum til að gera kröfur um að allt að 25% af byggingarmagni samkvæmt nýju deiliskipulagi skuli vera fyrir almennar íbúðir, félagslegar íbúðir eða aðrar leiguíbúðir, hvort sem eigandi lands er sveitarfélag, ríki eða einkaaðili.
- 16.** Ríkið og Reykjavíkurborg komist að samkomulagi um að hefja skipulagningu Keldnaland, m.a. með markmiðum um félagslega blöndun, og semji í framhaldinu um eignarhald og framkvæmdir.
- 17.** Samstarf opinberra stofnana sem hafa það hlutverk að safna og miðla upplýsingum um húsnæðismál verði aukið, myndaður verði öflugur samstarfsvettvangur opinberra aðila og þeir vinni að sameiginlegum skilgreiningum sem hægt verði að styðjast við í greiningum á upplýsingum um húsnæðismál.
- 18.** Ríkisstjórnin mun vinna að innleiðingu tillagna átakshóps um húsnæðismál í samráði við aðila vinnumarkaðarins og sveitarfélög. Íbúðalánasjóði verður falið að halda utan um eftirfylgni tillagna átakshópsins í samráði við forsætisráðuneytið, fjármála- og efnahagsráðuneytið, félagsmálaráðuneytið, samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið og umhverfis- og auðlindaráðuneytið.

Lífeyrismál

19. Í viðræðum stjórnvalda við fulltrúa heildarsamtaka á vinnumarkaði hafa verið ræddar ýmsar hugmyndir um breytingar á fyrirkomulagi lífeyrismála og réttindastöðu sjóðfélaga. Stjórnvöld hafa lýst sig reiðubúin til að efna til samstarfs við aðila á vinnumarkaði um heildarendurskoðun lífeyrismála, sem vanda þarf til og tekur eðli máls samkvæmt nokkurn tíma. Meðal efnisþátta sem slík endurskoðun þarf að taka til má nefna skipulag og uppbyggingu lífeyriskerfisins og lífeyrisréttinda, sjálfbærni lífeyriskerfisins, inntak tryggingarverndar, jöfnun örorku-byrði milli sjóða, umfang og meðferð séreignasparnaðar, tryggingafræðilegar forsendur, samspil almannatrygginga við greiðslur úr lífeyrissjóði, almenn skilyrði fyrir starfsemi lífeyrissjóða, fjárfestingar sjóðanna og eftirlit með starfsemi þeirra.

20. Stjórnvöld munu setja eftirfarandi mál í forgang:

- i. Að skylda til greiðslu 15,5% af iðgjaldsstofni til lífeyrissjóðs verði lögfest (lágmark).
- ii. Að heimilt verði að skipta lögbundnu iðgjaldi í lífeyrissjóð þannig að a.m.k. 12% fari til öflunar réttinda í sameign (samtryggingardeild), og allt að 3,5% geti farið til öflunar réttinda í tilgreindri séreign. Kveðið verði nánar á um þessa skiptingu í samþykktum lífeyrissjóða.
- iii. Að heimilað verði að tilgreindri séreign megi ráðstafa til a) húsnæðiskaupa með uppsöfnuðum sparnaði, b) til að lækka höfuðstól verðtryggðra fasteignaveðlána, eða c) til að lækka afborganir eða höfuðstól óverðtryggðra fasteignaveðlána. Slík ráðstöfun verði háð tíma- og fjárhæðartakmörkunum og þannig útfærð að hún grafi ekki undan sjálfbærni lífeyriskerfisins. Nánari útfærsla verður gerð í samráði stjórnvalda og heildarsamtaka á vinnumarkaði.
- iv. Að lífeyristökualdur verði endurskoðaður í nánara samráði við heildarsamtök á vinnumarkaði.

Félagsleg undirboð

- 21.** Tekið verði á kennitöluflakki á skilvirkan hátt. Lagðar verði til grundvallar sameiginlegar tillögur Samtaka atvinnulífsins og Alþýðusambands Íslands, svo og tillögur ríkisskattstjóra. Í tillögunum er m.a. kveðið á um heimild til að setja forsvarsmenn fyrirtækja í tímabundið bann við þátttöku í stjórnun félaga með takmarkaða ábyrgð við tiltekna aðstæður (atvinnurekstrarbann) og auk þess er skerpt á fjölmörgum öðrum atriðum.
- 22.** Heimildir til refsinga verði auknar, í samráði við aðila vinnumarkaðarins, ef atvinnurekandi brýtur gegn lágmarkskjörum launamanns.
- 23.** Komið verði upp föstum samráðshópi stjórnvalda og aðila vinnumarkaðarins sem beri ábyrgð á sameiginlegri stefnumótun um aðgerðir gegn brotastarfsemi á vinnumarkaði.
- 24.** Þau stjórnvöld sem fara með valdheimildir á vinnumarkaði (lögreglan, ríkisskattstjóri, Vinnueftirlitið, Vinnumálastofnun) geri með sér formlegt samkomulag um skipulegt samstarf gegn brotastarfsemi á vinnumarkaði. Formbundið verði reglulegt samráð og samstarf þessa samstarfsvettvangs við aðila vinnumarkaðarins um stöðumat, greiningu og sameiginlegt vinnustaðaeftirlit.
- 25.** Útfært verði hvernig megi fyrirbyggja alvarleg og/eða ítrekuð brot gegn starfsmönnum með því að útvíkka refsiaþbyrgð lögaðila og fyrirsvarsmanna.
- 26.** Stjórnvöldum verði veittar lagaheimildir til að taka á brotastarfsemi, m.a. með þvingunarúrræðum og stjórnvaldsviðurlögum.
- 27.** Sett verði skylda til keðjuábyrgðar í lög um opinber innkaup.

- 28.** Komið verði í veg fyrir brotastarfsemi á vinnumarkaði undir formerkjum starfsnáms eða sjálfbóðaliðastarfsemi og markaður skýr rammi um hvað skuli heimilað undir þeim formerkjum.
- 29.** Kortlagðar verði með skipulegum hætti þær lagaheimildir sem stjórnvöld og aðilar vinnumarkaðarins hafa til að skiptast á gögnum og upplýsingum og gefin út handbók fyrir starfsmenn sameiginlegs vettvangs. Veittar verði viðbótarlagaheimildir eins og tilefni kann að verða til.
- 30.** Tryggð verði viðeigandi aðstoð og vernd fyrir fórnarlömb vinnumansals og nauðungarvinnu. Aðgerðaáætlun gegn mansali liggja fyrir og henni verði framfylgt. Endurskoðuð verði skilgreining á mansali, sett í lög bann við nauðungarvinnu og refsíákvæði til að tryggja skilvirka framkvæmd.
- 31.** Bætt verði verulega upplýsingagjöf til erlendra starfsmanna, t.a.m. með stofnun ráðgjafarstofu og aukinni upplýsingagjöf á vefnum. Einnig verði skipulögð upplýsingagjöf til atvinnurekenda um starfskjör.

Hagstjórn, vinnumarkaður og verðlag

- 32.** Heildarsamtök á vinnumarkaði verði aðilar að Þjóðhagsráði sem hafi útvíkkað hlutverk með það að markmiði að styrkja samhæfingu hagstjórnar og ákvarðana á vinnumarkaði með hliðsjón af efnahagslegum og félagslegum stöðugleika.
- 33.** Stjórnvöld og heildarsamtök á vinnumarkaði vinni saman að gerð grænbókar um framtíðarumhverfi kjarasamninga og vinnumarkaðsmála. Grænbókin verði lögð fyrir Alþingi til umfjöllunar áður en stefnumarkandi ákvarðanir verði teknar.
- 34.** Til að stuðla að verðstöðugleika munu gjaldskrár ríkisins ekki hækka á árinu 2019 umfram það sem þegar er komið til framkvæmda. Á árinu 2020 munu gjöld hækka um 2,5% að hámarki en minna ef verðbólga er minni. Brýnt er að fyrirtæki á markaði axli ábyrgð á þróun verðlags og er gengið út frá því að svo verði. Ríkisstjórnin mun einnig beita sér fyrir því að fyrirtæki í ríkiseigu, þ.m.t. orkufyrirtæki, gæti ýtrasta aðhalds við gjaldskrárbreytingar.

Einföldun regluverks og eftirlit

- 35.** Samkeppnislög verða tekin til skoðunar með það að markmiði að einfalda framkvæmd þeirra og auka skilvirkni. Meðal annars verði skoðað hvort Samkeppniseftirlitið eigi að veita sérstakar undanþágur frá bannákvæðum laganna eða fyrirtækjum falið að meta sjálf hvort slík skilyrði séu til staðar. Þá verða veltumörk tilkynningarskyldra samruna endurskoðuð og horft til þess að hækka þau og einnig verða lagðar til breytingar á málsmeðferð samrunamála sem eru til þess fallnar að einfalda hana, m.a. með því að einfalda styttri samrunatilkynningar.
- 36.** Stjórnvöld hafa nú þegar fengið OECD til að framkvæma samkeppnismat á regluverki ferðaþjónustu og byggingarstarfsemi í þeim tilgangi að draga úr samkeppnishindrunum og reglubyrði. Verður m.a. litið til þess að einfalda framkvæmd byggingarmála með það að leiðarljósi að stytta byggingartíma, draga úr kostnaði og bæta skilyrði fyrir virka samkeppni til hagsbóta fyrir atvinnulífið og neytendur. Einnig verður unnið að einföldun eftirlitsreglna og afgreiðsluferla vegna leyfisveitinga fyrir atvinnulífið m.a. með það að markmiði að greina hvar möguleikar séu til að breyta og einfalda framkvæmd opinbers eftirlits með þjónustu faggiltra aðila og betri hagnýtingu á upplýsingatækni í starfsemi opinberra aðila.
- 37.** Ráðgjafarnefnd um opinberar eftirlitsreglur mun í samráði við aðila vinnumarkaðarins ljúka því verkefni að taka saman yfirlit yfir lagaákvæði þar sem mælt er fyrir um leyfisveitingar, eftirlit og gjaldtöku sem eru íþyngjandi fyrir atvinnustarfsemi og gera tillögur að úrbótum. Ráðgjafarnefndin mun jafnframt fylgjast með að ekki séu kynnt til sögunnar ný íþyngjandi ákvæði í lög um leyfisveitingar, eftirlit og gjaldtöku án rökstuðnings og að mat á áhrifum slíkra reglna á atvinnulíf sé framkvæmt.
- 38.** Forsætisráðuneytið hefur nýlega látið framkvæma skoðanakönnun meðal fyrirtækja á Íslandi um eftirlitsmenningu. Ráðgjafarnefnd um opinbert eftirlit vinnur að því að gera tillögur til úrbóta á grunni niðurstaðna könnunarinnar.